



**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

ÎNCHEIERE

cu privire la inadmisibilitatea recursului declarat de Victor Țurcan,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Victor Țurcan împotriva Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică cu privire la anularea ordinului de concediere, restabilirea în funcție, încasarea salariului și a altor plăți salariale pentru lipsa forțată de la muncă și a cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 05 aprilie 2023 a Curții de Apel Chișinău,

*(Dosarul nr. 2ra-404/24
nr. PIGD 2-20093197-01-2ra-01042024)*

Recurs inadmisibil în temeiul art. 433 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă, ca fiind depus cu omiterea termenului de declarare prevăzut la art. 434.

Judecătoria Chișinău, sediul Centru, jud. L. Bagrin
Curtea de Apel Chișinău, jud. V. Sîrbu, D. Dulghieru, M. Anton

16 aprilie 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților admisibilitatea recursului depus de Victor Țurcan,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte,*

Gheorghe Stratulat,

Oxana Parfeni, *judecători,*

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 04 august 2020, Victor Țurcan, reprezentat de avocatul Constantin Scutelnic, a depus cerere de chemare în judecată, concretizată prin cererile din 22 februarie 2021, împotriva Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică (în continuare ANRE) cu privire la anularea ordinului de concediere, restabilirea în funcție, încasarea salariului și a altor plăți salariale pentru lipsa forțată de la muncă și compensarea cheltuielilor de asistență juridică (vol. I, f.d. 3-7, 36, 115-118).

2. În motivarea cererii de chemare în judecată a invocat că, începând cu 16 februarie 2004, a activat în cadrul Inspectoratului Energetic de Stat în calitate de inginer-inspector. Ulterior, în baza Hotărârii Guvernului nr. 906 din 24 septembrie 2018, Inspectoratul Energetic de Stat s-a reorganizat prin fuziune (absorbție) cu Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, salariații Inspectoratului fiind angajați prin transfer de către ANRE.

3. La 12 decembrie 2018, în baza contractului individual de muncă nr. 313, Victor Țurcan a fost angajat în funcția de inspector principal în cadrul Departamentului Supraveghere Energetică, Serviciul supraveghere energetică teritorială Edineț, subdiviziunea Dondușeni.

4. Prin Hotărârea nr. 21 din 31 ianuarie 2020, Consiliul de administrație a ANRE a aprobat structura organizatorică și statele de personal a ANRE. Conform anexei nr. 2, în cadrul Serviciului Teritorial Edineț, au fost aprobate patru unități de funcții din șase existente până la adoptarea hotărârii, astfel fiind reduse două unități de funcții de inspector.

5. În baza Hotărârii nr. 21 din 31 ianuarie 2020, la 02 martie 2020, reclamantului Victor Țurcan i-a fost adus la cunoștință ordinul de preavizare privind concedierea, în legătură cu reducerea unității de funcție pe care o deține.

6. Reclamantul a remarcat că, la 05 mai 2020, i-a fost adus la cunoștință ordinul nr. 146-p din 04 mai 2020 cu privire la concediere în temeiul art. 86 alin. (1) lit. c) din Codul muncii, în care a făcut mențiunea că nu este de acord cu acesta, deoarece nu au fost respectate prevederile art. 183 din Codul muncii.

7. Reclamantul a considerat că, la emiterea ordinului de concediere nu au fost respectate criteriile de selectare a angajaților care urmează a fi concediați, astfel fiind grav încălcat dreptul său preferențial de a fi menținut la lucru în funcția dată.

8. În acest sens, reclamantul a învederat că, în baza contractului individual de muncă nr. 313, la 12 decembrie 2018 a fost angajat în funcția de inspector, Oficiul teritorial Nord cu sediu în mun. Bălți. Conform art. 10 al contractului individual de muncă, locul de muncă al angajatului Victor Țurcan este ANRE, locul de muncă de facto fiind orașul Dondușeni, str. Feroviarilor, 4.

9. Ulterior, la 18 mai 2019, ANRE a încheiat cu salariatul Victor Țurcan un act adițional, prin care, în temeiul art. 88 alin. (1) lit. c), art. 74 alin. (1) din Codul muncii, a modificat funcția salariatului Victor Țurcan din inspector, Oficiul teritorial Nord în funcția de inspector principal al Serviciului Supraveghere energetică Dondușeni, Departamentul supraveghere energetică.

10. Reclamantul a invocat că, *de facto*, transferul de la o funcție la alta nu a avut loc, continuându-și desfășurarea activității în cadrul ANRE la același loc de muncă (orașul Dondușeni), exercitând aceleași atribuții. Astfel, actul adițional la contractul individual de muncă este unul simulat, fiind lovit de nulitate absolută, care nu a produs efecte juridice, deoarece atât funcția, cât și locul de muncă au rămas aceleași.

11. În opinia reclamantului, este eronată poziția ANRE precum că a fost în imposibilitate să selecteze angajații, pe motivul reducerii întregii subdiviziuni, or, o selecție a salariaților din subdiviziuni similare, care se subordonau *de facto* Serviciului supraveghere energetică Edineț și ulterior au fost lichidate (Serviciul supraveghere Dondușeni, Briceni, Ocnița), urma a fi efectuată, iar reclamantul Victor Țurcan, în cadrul acestei selecții, urma să beneficieze de dreptul preferențial de a fi menținut la muncă.

12. Această selecție totuși a avut loc, dar nu este clar după care criterii de selectare. Or, este inexplicabil de ce, în urma reducerii tuturor subdiviziunilor din Departamentul supraveghere energetică, anumitor salariați din subdiviziuni similare lichidate le-au fost propuse funcții vacante în cadrul Serviciului teritorial Edineț. Astfel, Victor Țurcan a fost discriminat, nefiindu-i propus alt loc de

muncă. Mai mult ca atât, ANRE l-a privat pe Victor Țurcan de dreptul de a fi informat care au fost criteriile de selectare a angajaților care urmează să fi concediați, dacă a fost sau nu respectat cu strictețe dreptul său preferențial de a fi lăsat la muncă.

13. Reclamantul a considerat eronat argumentul angajatorului, precum că toți salariații care activează în domeniul supravegherii în energetică în cadrul ANRE au o vechime egală, or, anterior el a activat în cadrul Inspectoratului Energetic de Stat, iar vechimea sa în muncă la acest Inspectorat nu a fost întreruptă odată cu absorbția de către ANRE. Respectiv, vechimea sa în muncă urmează a fi calculată din ziua angajării la Inspectoratul Energetic de stat. Cu atât mai mult că, în informația cuprinsă în răspunsul ANRE cu privire la lista depersonalizată a salariaților din cadrul Serviciului supraveghere Edineț și Dondușeni, angajatorul a recunoscut că, la 31 ianuarie 2020, reclamantul Victor Țurcan avea cea mai mare vechime în muncă – 40 ani 05 luni 26 de zile, dintre care 16 ani și 2 luni în cadrul unității respective.

14. În cererea de concretizare a acțiunii, reclamantul a invocat că, în cadrul procedurii de mediere în instanța de judecată, la 12 octombrie 2020, prin scrisoarea ANRE nr. 10/3057, angajatorul i-a propus funcția devenită vacantă de inspector al Serviciului teritorial Bălți. Fiind interesat de a activa în continuare în cadrul ANRE, la 15 octombrie 2020, în cadrul unității respective, Victor Țurcan a depus cererea de angajare în funcția devenită vacantă, menționând că va putea începe activitatea la începutul lunii noiembrie. La 02 noiembrie 2020, în vederea semnării contractului individual de muncă, reclamantul s-a prezentat la oficiul central ANRE, însă de către serviciul juridic i-a fost impusă condiția de a renunța la acțiunea înaintată în judecată, iar drept urmare Agenția va semna contractul individual de muncă cu acesta.

15. La fel, reclamantul a menționat că, la 09 noiembrie 2020, ANRE i-a expediat o scrisoare prin care a acordat termen de 5 zile lucrătoare în vederea acceptării ori refuzului semnării Acordului de conciliere, care prevedea aceiași condiție – renunțarea la prezenta acțiune.

16. Prin scrisoarea din 18 noiembrie 2020, reclamantul a înștiințat ANRE că acceptă să fie angajat, cu condiția modificării salariului și achitarea altor plăți suplimentare, însă ANRE nu a oferit nici un răspuns în acest sens.

17. Conform prevederilor Actului adițional la contractul individual de muncă nr. 313 din 12 decembrie 2018, încheiat la 01 iunie 2019 între reclamantul Victor Țurcan și angajatorul ANRE, salariul de funcție constituia 9 236 de lei.

18. Conform pct. 7.5 al contractului colectiv de muncă nr. 106/19 din 22 iulie 2019, lunar, personalul Agenției beneficiază de un spor salariat garantat în mărime de 50% un salariul de funcție.

19. Totodată, potrivit prevederilor p. 7.9 al contractului colectiv de muncă, angajatorul va acorda salariaților, premii unice, în mărime de 100% din salariu de funcție, cu prilejul următoarelor zile de sărbătoare: 1 ianuarie – Anul Nou; 7 ianuarie – Nașterea lui Hristos; Paștele conform calendarului bisericesc; 1 mai - Ziua Internațională a solidarității oamenilor muncii; 11 august – Ziua fondării Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică; 27 august – Ziua Independenței; 14 octombrie – Hramul or. Chișinău; 22 decembrie – Ziua energicianului.

20. Reclamantul Victor Țurcan a solicitat prin cererea de chemare în judecată concretizată, anularea ordinului de concediere nr. 146p din 04 mai 2020, restabilirea la locul de muncă în cadrul ANRE, într-o funcție similară celei deținute, compensarea până la restabilirea în funcție a reclamantului Victor Țurcan pentru absența forțată de la muncă: a salariului de funcție pe perioada 04 august 2020 – 04 februarie 2021 în sumă de 55 416 lei; salariului suplimentar pe perioada 04 august 2020 – 04 februarie 2021 în sumă de 27 708 lei; premiile unice pe perioada 04 mai 2020 – 04 februarie 2021 (6 premii) – în sumă de 55 416 lei, în total suma de 138 540 de lei; încasarea în temeiul art. 330 alin. (2) din Codul muncii a 0,3% per zi din suma salariului de funcție neachitat, pentru perioada 04 august 2020 – 04 februarie 2021 în sumă de 4 248,56 de lei, compensarea cheltuielilor de asistență juridică în mărime de 7 500 de lei.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

21. Prin hotărârea din 16 martie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de avocatul Constantin Scutelnic în interesele lui Victor Țurcan. S-a anulat ordinul nr. 146-p din 04 mai 2020 emis de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică „Cu privire la concediere”. S-a restabilit Victor Țurcan la locul de muncă în cadrul unității Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, într-o funcție similară celei deținute. S-a încasat din contul Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică în beneficiul reclamantului Victor Țurcan salariul de funcție în mărime de 55 416 lei și salariul suplimentar în mărime de 27 708 lei pentru perioada absenței forțată de la muncă, începând cu data de 04 august 2020 până la 04 februarie 2021, premiile unice în mărime de 55 416 lei, pentru perioada începând cu data de 04 mai 2020 până la 04 februarie 2021 și suma de 6 500 de lei cu titlu

de cheltuieli de asistență juridică. În rest, acțiunea s-a respins (vol. I, f.d. 174, 191-202).

22. La 17 și 18 martie 2021, ANRE a depus cerere de apel nemotivată împotriva hotărârii din 16 martie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, iar la 04 iunie 2021 a depus cererea de apel motivată, completată prin cererea din 26 octombrie 2022 (vol. I, f.d. 182-184, 177-179, 187-190, vol. II, f.d. 9-16, 162-172).

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

23. Prin decizia din 08 februarie 2022 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de ANRE și s-a menținut hotărârea din 16 martie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (vol. II, f.d. 58, 59-70).

24. La 26 mai 2022, ANRE a declarat recurs împotriva decizia din 08 februarie 2022 a Curții de Apel Chișinău (vol. II, f.d. 77-87).

POZIȚIA INSTANȚEI DE RECURS

25. Prin decizia din 24 august 2022 a Curții Supreme de Justiție s-a admis recursul declarat de ANRE, s-a casat integral decizia din 08 februarie 2022 a Curții de Apel Chișinău și s-a trimis cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată (vol. II, f.d. 135-150).

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL DUPĂ REJUDECARE

26. Prin decizia din 05 aprilie 2023 a Curții de Apel Chișinău s-a admis apelul declarat de ANRE, s-a casat hotărârea din 16 martie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru și s-a pronunțat o hotărâre nouă, prin care s-a respins acțiunea depusă de către Victor Țurcan, ca fiind neîntemeiată. Totodată, s-a dispus întoarcerea executării deciziei din 08 februarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin încasarea de la Victor Țurcan în beneficiul ANRE a sumelor achitate cu titlu de prejudiciu, plăți salariale și cheltuieli de judecată (vol. II, f.d. 205, 206-217).

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

27. La 01 aprilie 2024, Victor Țurcan a declarat recurs împotriva deciziei din 05 aprilie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea integrală a deciziei recurate și menținerea hotărârii din 16 martie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

28. Totodată, recurentul solicitat și repunerea în termenul de declarare a recursului, în cazul în care instanța de recurs va considera că termenul a fost omis (vol. III, f.d. 2-20).

ARGUMENTELE RECURSULUI

29. În motivarea recursului, Victor Țurcan a reiterat temeiurile de fapt și de drept ale speței, similare celor cuprinse în cerere de chemare în judecată, suplimentar invocând aplicarea eronată a dreptului material, în concret a art. 183 din Codul muncii.

30. În opinia recurentului, instanța de apel a aplicat greșit dispozițiile art. 183 din Codul muncii, omițând să constate dreptul său preferențial de a fi menținut la locul de muncă, or, el îndeplinea cumulativ mai multe criterii prevăzute de lege: era văduv și unic întreținător (lit. b), avea o vechime substanțială în muncă (lit. c), a beneficiat de multiple stimulări și nu avea sancțiuni disciplinare (lit. k), iar la data concedierii îi rămâneau mai puțin de 5 ani până la pensie (lit. l). Instanța de apel a ignorat aceste circumstanțe și a apreciat în mod superficial și arbitrar existența acestui drept.

31. Recurentul a considerat că, instanța de apel ar fi apreciat în mod vădit eronat probele administrate, concluzionând că el nu ar fi avut vechime în cadrul unității, deși acesta a activat anterior la Inspectoratul Energetic de Stat, structură care a fuzionat cu ANRE. Vechimea în muncă nu poate fi limitată artificial doar la perioada de după transferul formal în cadrul ANRE, ci trebuie să includă întreaga perioadă de activitate în funcția respectivă.

32. La fel, instanța de apel a omis să stabilească comparativ dacă alte persoane păstrate în funcții în urma reorganizării îndeplineau mai multe sau mai puține criterii de preferință prevăzute la art. 183 alin. (2) și (3) din Codul muncii. Astfel, nu s-a demonstrat că alți salariați erau într-o poziție mai favorabilă decât el, ceea ce reprezintă o omisiune esențială pentru soluționarea litigiului.

33. Astfel, recurentul a considerat că a fost discriminat, deoarece unii inspectori au fost păstrați sau chiar au beneficiat de promovări în cadrul aceleiași structuri reorganizate, iar dânsului nu i s-a oferit nicio alternativă de angajare, deși i s-a recunoscut ulterior eligibilitatea pentru o funcție similară (propunerea ulterioară pentru funcția de inspector).

34. Recurentul a ridicat problema nerespectarea sarcinii probațiunii, deoarece instanța de apel a transferat în mod greșit sarcina probațiunii asupra salariatului, deși art. 89 din Codul muncii și jurisprudenței Curții Constituționale

pun în sarcina angajatorului obligația de a proba legalitatea concedierii și îndeplinirea condițiilor pentru desfacerea contractului de muncă.

35. Cu titlu subsecvent, reclamantul a învederat că actele administrative emise de angajator, în special ordinul de reducere a statelor de personal, nu sunt motivate juridic și economic, iar nota informativă prezentată ca probă nu respectă cerințele legale de formă și conținut, fiind lipsită de număr de înregistrare și dată certă.

36. Deopotrivă, la caz, nu a fost respectată procedura de preavizare și consultare a salariaților, prevăzută la art. 42¹ din Codul muncii, în special termenul de 30 de zile anterior declanșării procedurii de reducere a numărului/statelor de personal, precum și nu s-a demonstrat că ANRE ar fi notificat Agenția pentru ocuparea forței de muncă.

37. În această ordine de idei, recurentul a considerat că, decizia instanței de apel este afectată de arbitrar, nu răspunde critic la argumentele esențiale din apel și se bazează pe o interpretare neunitară și restrictivă a normelor legale incidente. Aceasta contravine art. 432 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă, fiind o hotărâre arbitrară și fundamentată pe o apreciere vădit nerezonabilă a probelor. Totodată, la caz, nu a fost respectată aplicarea principiului precedentului judiciar.

38. Finalmente, recurentul, Victor Țurcan a menționat că, nu a primit decizia motivată după pronunțarea acesteia la 05 aprilie 2023. Astfel, la caz, începutul curgerii termenului de recurs urmează a fi calculat de la momentul când a luat cunoștință de materialele dosarului, inclusiv și a deciziei motivate a instanței de apel, și anume la 31 ianuarie 2024.

39. Astfel, recurentul a considerat că a respectat termenul de recurs de 2 luni de la data comunicării deciziei, care a expirat la 01 aprilie 2024.

40. Subsidiar, recurentul a evocat că a fost reprezentat de avocatul Constantin Scutelnic doar până la etapa apelului, iar contractul de asistență juridică se încheiase la acel moment. Drept urmare, nu avea reprezentare juridică la momentul comunicării deciziei.

41. În această ordine de idei, recurentul a solicitat și repunerea în termenul de declarare a recursului, în cazul în care instanța de recurs va considera că termenul a fost omis, motivând că omisiunea nu i se datorează și că dreptul său la un recurs efectiv nu poate fi restrâns din cauza unei greșeli a instanței de apel care nu i-a comunicat decizia de apel motivată.

ASPECTE DE PROCEDURĂ ÎN RECURS

42. Prin referința depusă la 17 martie 2025, ANRE a solicitat respingerea recursului declarat de Victor Țurcan, ca fiind inadmisibil, neîntemeiat și nefondat, cu menținerea deciziei din 05 aprilie 2023 a Curții de Apel Chișinău

43. Deopotrivă, intimata ANRE a ridicat problema respectării de către recurentul Victor Țurcan a termenului de declarare a recursului, invocând că, la examinarea cauzei în prima instanță și în instanța de apel, Victor Țurcan a fost reprezentat de avocat, care a și asistat la pronunțarea dispozitivului deciziei instanței de apel din 05 aprilie 2023. Respectiv, avocatul care l-a reprezentat pe Victor Țurcan, după examinarea apelului și pronunțarea dispozitivului deciziei, urma să-l informeze despre rezultatul ședinței de judecată.

44. Intimata a atras atenția că, potrivit informației disponibile pe portalul instanțelor de judecată, decizia motivată a Curții de Apel Chișinău din 05 aprilie 2023 a fost plasată pe site-ul instanței la data de 07 iunie 2023. Iar, recurentul Victor Țurcan nu a indicat motivele care l-au pus în imposibilitatea de a contesta decizia instanței de apel în perioada de la 07 iunie 2023 (momentul plasării deciziei pe portalul instanțelor de judecată) și până la 31 ianuarie 2024 (aproape 8 luni) și din cauza cărora nu s-a interesat despre situația acțiunii sale în această perioadă de timp.

45. Astfel, în opinia intimitei, cererea de repunere în termen înaintată de către recurentul Victor Țurcan este neîntemeiată, iar ANRE nu poate fi impusă să suporte consecințele omiterii nemotivate de către recurentul Victor Țurcan a termenului de contestare a deciziei din 05 aprilie 2023 a Curții de Apel Chișinău.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

46. Art. 434 din Codul de procedură civilă:

„(1) Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.”

47. Art. 433 Codul de procedură civilă:

„(1) Cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care: b) recursul este depus cu omiterea termenului de declarare prevăzut la art. 434”

48. Art. 440 din Codul de procedură civilă:

„(1) În cazul în care se constată existența unuia dintre temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători, printr-o încheiere irevocabilă adoptată în lipsa părților, declară recursul inadmisibil.

(2) Încheierea privind inadmisibilitatea recursului, care conține sumar faptele cauzei, motivele și temeiul inadmisibilității, se publică pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție și se expediază părților.”

49. Art. 110 din Codul de procedură civilă:

„Termen de procedură este intervalul, stabilit de lege sau de judecată (judecător), în interiorul căruia instanța (judecătorul), participanții la proces și alte persoane legate de activitatea instanței trebuie să îndeplinească anumite acte de procedură ori să încheie un ansamblu de acte.”

50. Art. 111 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă:

„(1) Actele de procedură se efectuează în termenul prevăzut de lege. În cazul în care nu este stabilit prin lege, termenul de procedură se fixează de către instanța judecătorească.

(2) Termenul de procedură se instituie prin indicarea unei date calendaristice, datei comunicării actului de procedură, a unei perioade sau prin referire la un eveniment viitor și cert că se va produce. În ultimul caz, actul de procedură poate fi efectuat în decursul întregii perioade.”

51. Art. 113 din Codul de procedură civilă:

„Dreptul de a efectua actul de procedură încetează odată cu expirarea termenului prevăzut de lege ori stabilit de instanța de judecată. Nerespectarea termenului atrage după sine decăderea din dreptul de a efectua actul de procedură, dacă legea nu prevede altfel.”

52. Art. 100 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

„(1) Cererea de chemare în judecată și actele de procedură se comunică participanților la proces și persoanelor interesate, contra semnătură, prin intermediul persoanei împuternicite, prin poștă, cu scrisoare recomandată și cu aviz de primire, prin intermediul biroului executorului judecătoresc, la adresa electronică indicată în cererea de chemare în judecată sau înregistrată prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, sau prin alte mijloace care să asigure transmiterea textului cuprins în act și confirmarea primirii lui, precum și prin delegație judiciară.”

53. Art. 105 alin. (5) din Codul de procedură civilă:

„(5) ... Dacă părțile și alți participanți la proces sunt reprezentați de avocați, citațiile și înștiințările se expediază la sediul avocaților, recepționarea înlăturând orice viciu de citare a participanților. Citațiile și înștiințările expediate reprezentanților la adresa electronică înregistrată în Programul integrat de gestionare a dosarelor se consideră recepționate de către părți și alți participanți la proces.”

54. Art. 75 alin. (4) din Codul de procedură civilă:

„(4) Actele procedurale efectuate de reprezentant în limitele împuternicirilor sale sunt obligatorii pentru persoana reprezentată în măsura în care ele ar fi fost efectuate de ea însăși. Culpă reprezentantului este echivalentă culpei părții.”

55. Art. 389 alin. (4) din Codul de procedură civilă, *în redacția în vigoare la momentul adoptării deciziei instanței de apel – 05 aprilie 2023*, prevedea că:

„(4) Decizia integrală se întocmește în termen de 45 de zile lucrătoare de la pronunțarea dispozitivului deciziei și se publică pe pagina web a instanței judecătorești.”

56. Articolul 56 alin.(3) din Codul de procedură civilă:

„(3) Participanții la proces sunt obligați să se folosească cu bună-credință de drepturile lor procedurale. În cazul abuzului de aceste drepturi sau al nerespectării obligațiilor procedurale, se aplică sancțiunile prevăzute de legislația procedurală civilă.”

57. Articolul 61 alin.(1) din Codul de procedură civilă:

„(1) Participanții la proces sunt obligați să se folosească cu bună-credință de drepturile lor procedurale.”

58. Articolul 10 alin.(1) din Codul de procedură civilă:

„(1) Sancțiunile procedurale sunt urmările nefavorabile, stabilite de normele de drept procedural civil, care survin pentru subiectul obligat în raport procedural în caz de neîndeplinire sau de îndeplinire defectuoasă a unui act de procedură, precum și în caz de exercitare abuzivă a unui drept procedural.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

59. Completul de judecată remarcă că potrivit art. 434 din Codul de procedură civilă termenul de declarare a recursului de 2 luni, de la data comunicării deciziei integrale dacă legea nu prevede altfel, este un termen de decădere și nu poate fi restabilit.

60. Din materialele dosarului rezultă că, la 16 martie 2021, Judecătoria Chișinău, sediul Centru, a pronunțat hotărâre prin care a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de avocatul Constantin Scutelnic în interesele lui Victor Țurcan (vol. I, f.d. 174, 191-202).

61. La 17 și 18 martie 2021, ANRE a depus cerere de apel nemotivată împotriva hotărârii din 16 martie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, iar la 04 iunie 2021 a depus cererea de apel motivată (vol. I, f.d. 182-184, 177-179, 187-190, vol. II, f.d. 9-16).

62. La 08 februarie 2022, Curtea de Apel Chișinău a adoptat decizie prin care a respins apelul declarat de ANRE și a menținut hotărârea din 16 martie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (vol. II, f.d. 58, 59-70).

63. Ulterior, prin decizia din 24 august 2022 a Curții Supreme de Justiție s-a admis recursul declarat de ANRE, s-a casat integral decizia din 08 februarie

2022 a Curții de Apel Chișinău și s-a trimis cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată (vol. II, f.d. 135-150).

64. În cadrul rejudecării cauzei în instanța de apel, la 26 octombrie 2022, ANRE a depus cerere de apel suplimentară (vol. II, f.d. 162-172).

65. În urma rejudecării cauzei în ordine de apel, la 05 aprilie 2023, Curtea de Apel Chișinău a adoptat decizie prin care admis apelul declarat de ANRE, a casat hotărârea din 16 martie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru și a pronunțat o hotărâre nouă, prin care s-a respins acțiunea depusă de către Victor Țurcan, ca fiind neîntemeiată. Totodată, s-a dispus întoarcerea executării deciziei din 08 februarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin încasarea de la Victor Țurcan în beneficiul ANRE a sumelor achitate cu titlu de prejudiciu, plăți salariale și cheltuieli de judecată (vol. II, f.d. 205, 206-217).

66. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că, atât în fața primei instanțe, cât și în fața instanței de apel, drepturile și interesele reclamantului-recurent, Victor Țurcan, au fost reprezentate și apărate de către avocatul Constantin Scutelnic, în baza contractului de asistență juridică nr. 01/TV din 16 iulie 2020 și a acordului adițional nr. 01/TV/AD din 29 noiembrie 2022, dar și a împuternicirilor eliberate prin mandatul de avocat seria și numărul MA 1566206 din 16 iulie 2020 (vol. I, f.d. 2, vol. III, f.d. 21, 22).

67. Procesul-verbal al ședințelor de judecată atestă că, reprezentantul lui Victor Țurcan, avocatul Constantin Scutelnic, a participat la ședința de judecată a Curții de Apel Chișinău din 05 aprilie 2023, în cadrul căreia a fost pronunțat dispozitivul deciziei prin care s-a respins acțiunea depusă de către Victor Țurcan, ca fiind neîntemeiată (vol. II, f.d. 204).

68. Potrivit scrisorii de expediere a actului judecătoresc, cu nr. de ieșire 6197, decizia motivată din 05 aprilie 2023 a Curții de Apel Chișinău a fost expediată spre notificare participanților la proces prin poștă terestră, la 22 iunie 2023 (vol. II, f.d. 218). Însă, la materialele dosarului lipsesc documente în baza cărora ar putea fi constat când această scrisoare a fost recepționată de către recurentul Victor Țurcan și/sau avocatul Constantin Scutelnic.

69. Potrivit informației de pe Portalul Național al Instanțelor Judecătorești, Curtea de Apel Chișinău a publicat la 07 iunie 2023 decizia integrală pronunțată la 05 aprilie 2023 [https://cac.instante.justice.md/ro/court-decisions?dossier_number=2-20093197-02-2a-09092022&type=Any&apply_filter=1].

70. La 19 ianuarie 2024, Vitalie Țurcan a depus prin poștă electronică la Judecătoria Chișinău, sediul Centru, cerere prin care a solicitat acordarea posibilității de a lua cunoștință cu materialele dosarului, inclusiv decizia din 05 aprilie 2023 a Curții de Apel Chișinău (vol. II, f.d. 223-224).

71. Iar, conform inscripției olografe de pe cererea din 19 ianuarie 2024, Victor Țurcan a luat cunoștință la 31 ianuarie 2024 cu materialele dosarului (vol. II, f.d. 223).

72. La 01 aprilie 2024, Victor Țurcan a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 05 aprilie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând *inter alia* repunerea în termenul de declarare a recursului, în cazul în care instanța de recurs va considera că termenul a fost omis (vol. III, f.d. 2-20).

73. Completul de judecată reține că, potrivit art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, termenul de declarare a recursului este de două luni de la data comunicării deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Acest termen este unul de decădere și, conform alin. (3) al aceluiași articol, nu poate fi restabilit.

74. Potrivit actelor din dosar, decizia motivată a Curții de Apel Chișinău din 05 aprilie 2023 a fost expediată prin poștă terestră participanților la proces la data de 22 iunie 2023 (vol. II, f.d. 218). Totuși, în lipsa dovezilor privind data recepționării efective de către recurentul Victor Țurcan sau de reprezentantul său, avocatul Constantin Scutelnic, instanța urmează să se raporteze la alte repere obiective pentru stabilirea curgerii termenului.

75. În acest context, instanța constată că, dispozitivul deciziei Curții de Apel Chișinău a fost pronunțat public la 05 aprilie 2023, în prezența reprezentantului recurentului Victor Țurcan, avocatului Constantin Scutelnic. Iar, în corespundere cu dispozițiile art. 389 alin. (4) din Codul de procedură civilă, decizia integrală a instanței de apel urma a fi întocmită în termen de 45 de zile lucrătoare de la pronunțarea dispozitivului deciziei și publicată pe pagina web a instanței judecătorești.

76. Această normă reflectă un standard de previzibilitate impus tuturor participanților la proces, în special avocaților, în vederea respectării termenelor de exercitare a căilor de atac. Prin urmare, din momentul pronunțării dispozitivului, părțile aveau reprezentarea clară și previzibilă că decizia integrală va deveni accesibilă în termenul prevăzut de lege.

77. Respectiv, prin prisma principiului previzibilității, se cunoștea că decizia motivată urmează a fi publicată în termen de 45 de zile lucrătoare de la pronunțare,

ceea ce s-a și realizat în speță, întrucât decizia motivată a fost publicată pe pagina web a instanței la data de 07 iunie 2023.

78. În speță, avocatul Constantin Scutelnic, fiind un profesionist în domeniul dreptului și reprezentantul recurentului, acesta avea obligația de fi diligent și de a se interesa cu promptitudine despre decizia motivată a instanței de apel.

79. La acest aspect este relevant că, hotărârile judecătorești, pronunțate de judecătorii și de curțile de apel, sunt transferate din Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor pe portalul unic al instanțelor de judecată în regim real (pct. 7-8 și 17 din Regulamentul privind modul de publicare a hotărârilor judecătorești pe portalul național al instanțelor de judecată și pe pagina web a Curții Supreme de Justiție, aprobat prin hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 658/30 din 10 octombrie 2017).

80. Potrivit acestor prevederi, scopul existenței portalului național al instanțelor de judecată îl constituie susținerea unui mediu informațional virtual și accesibil pentru cetățeni. Informațiile publicate pe portalul național al instanțelor de judecată și pe pagina web a Curții Supreme de Justiție includ lista cauzelor fixate pentru judecare, hotărârile instanței de judecată, citațiile în fața instanței și alte informații relevante pentru justițiabili.

81. Așa, aplicând principiul *nemo censetur ignorare legem*, conform căruia necunoașterea sau cunoașterea greșită a legii nu exonerează persoanele de obligația de a se conforma legii și, având în vedere publicarea deciziei la 07 iunie 2023, avocatul Constantin Scutelnic avea posibilitatea și obligația de a verifica informațiile publice disponibile și de a obține copia deciziei motivate, fie și în lipsa unei notificări prin poștă. Această obligație de diligență derivă direct din principiile de previzibilitate a legii și de responsabilitate profesională, mai ales în contextul în care nu există probe că partea sau reprezentantul său ar fi fost în imposibilitate obiectivă de a accesa electronic decizia integrală a instanței de apel.

82. La capitolul dat, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție învederează că nu poate accepta poziția recurentului, potrivit căreia, la momentul comunicării deciziei, nu ar mai fi beneficiat de asistență juridică, motivat de faptul că serviciile avocatului Constantin Scutelnic ar fi fost limitate doar până la etapa judecării apelului. Or, din înscrisurile aflate la dosar, contractul de asistență juridică nr. 01/TV din 16 iulie 2020 și acordul adițional nr. 01/TV/AD din 29 noiembrie 2022, rezultă cu certitudine că avocatul era împuternicit să reprezinte și să apere interesele recurentului Victor Țurcan inclusiv în etapa procedurii în apel, până la finalizarea acesteia.

83. În aceste condiții, este în afara oricărui dubiu că obligația de a urmări redactarea și publicarea deciziei motivate a instanței de apel, de a o accesa în termen și de a o comunica clientului său, intra în sfera atribuțiilor profesionale și contractuale ale avocatului, conform prevederilor sus-menționate. Pronunțarea dispozitivului în ședință publică, în prezența avocatului, și obligația legală de publicare a deciziei în termen de 45 de zile lucrătoare, în coroborare cu prevederile art. 389 alin. (4) din Codul de procedură civilă, conturează o obligație de diligență clară din partea reprezentantului recurentului, avocatului Constantin Scutelnic.

84. Astfel, invocarea pretinsei lipse de reprezentare juridică nu poate constitui un temei justificat pentru calcularea unui nou termen de recurs, iar orice neglijență sau pasivitate din partea avocatului în exercitarea obligațiilor profesionale asumate nu poate fi pusă în sarcina instanței ori folosită ca fundament pentru eludarea unui termen imperativ de decădere.

85. Respectiv, publicarea hotărârii pe pagina oficială a instanței reprezintă un mijloc accesibil, public și previzibil de informare, care nu poate fi ignorat în mod justificat de către o parte reprezentată de un avocat. Iar, în lipsa unor dovezi care să demonstreze un impediment obiectiv în accesarea deciziei publicate, și având în vedere că recurentul era asistat de avocat la etapa apelului, termenul de 2 luni pentru declararea recursului se consideră a fi început cel târziu la data publicării deciziei pe pagina web a instanței.

86. Cu toate acestea, cererea de recurs a fost depusă abia la 01 aprilie 2024, adică la mai mult de 9 luni de la publicarea deciziei motivate, depășind clar termenul de două luni de la data la care partea putea și trebuia să ia cunoștință cu decizia.

87. La aspectul dar, este relevant și faptul că, deși reprezentatul lui Victor Țurcan a fost prezent la pronunțarea dispozitivului deciziei instanței de apel din 05 aprilie 2023, prin care s-a pronunțat o hotărâre nouă de respinge a acțiunii, aceștia nu au întreprins nicio măsură până la 19 ianuarie 2024 pentru a le fi comunicată oficial decizia motivată a instanței de apel.

88. În pofida prezumției că îi erau cunoscute prevederile art. 389 alin. (4) din Codul de procedură civilă și că decizia integrală a instanței de apel urma a fi întocmită în termen de 45 de zile lucrătoare de la pronunțarea dispozitivului deciziei, Vitalie Țurcan timp de mai mult de 9 luni nu a adresat Curții de Apel Chișinău nicio cerere prin care ar fi solicitat comunicarea deciziei motivate din 05 aprilie 2023 sau de a lua cunoștință cu materialele dosarului civil.

89. Cererea de a lua cunoștință cu materialele dosarului civil și de a-i fi eliberată copia deciziei motivate a fost depusă abia la 19 ianuarie 2024 direct la Judecătoria Chișinău, unde era arhivat dosarul.

90. În aceste condiții, completul de judecată reține că recurentul Victor Țurcan, asistat de avocat, nu a manifestat nicio diligență procesuală rezonabilă pentru a lua cunoștință cu decizia integrală a instanței de apel într-un termen util, deși avea cunoștință despre faptul că acțiunea sa a fost respinsă și că decizia integrală a Curții de Apel Chișinău urma a fi întocmită și publicată, potrivit legii, în termen de 45 de zile lucrătoare calculate de la 05 aprilie 2023. Lipsa oricărei solicitări adresate Curții de Apel Chișinău în intervalul aprilie 2023 – ianuarie 2024, privind comunicarea deciziei motivate sau accesarea materialelor dosarului, constituie o atitudine pasivă culpabilă, ce nu poate fi pusă pe seama instanței sau invocată ulterior în scopul repunerii în termenul omis.

91. Prin urmare, invocarea pretensei necunoașteri a conținutului deciziei motivate nu poate justifica o repunere în termenul de recurs, în contextul în care recurentul avea atât reprezentant juridic, cât și toate premisele legale și factuale pentru a-și exercita cu diligență drepturile procesuale.

92. Iar, faptul că, la 19 ianuarie 2024, recurentul a depus direct la Judecătoria Chișinău, sediul Centru, cererea prin care a solicitat să ia cunoștință de materialele dosarului civil și să-i fie eliberată copia deciziei motivate din 05 aprilie 2023, denotă că acesta cunoștea cu certitudine atât existența deciziei motivate, cât și faptul că dosarul deja a fost transmis și a parvenit în instanța de fond pentru arhivare. Această conduită atestă implicit că recurentul avea convingerea că decizia apelului deja fusese întocmită, iar această circumstanță denotă pasivitatea procesuală a recurentului în lunile anterioare.

93. Cu referire la solicitarea recurentului de a repune în termenul procedural omis de declarare a recursului, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reiterează că, în sensul art. 434 alin. (2) din Codul de procedură civilă, termenul de 2 luni este un termen de decădere, care nu poate fi restabilit, chiar dacă partea invocă o presupusă necunoaștere a momentului publicării deciziei.

94. Astfel, omiterea efectuării actului de procedură (depunerea recursului) în interiorul termenului legal, se datorează în exclusivitate comportamentului pasiv al recurentului și reprezentantului acestuia, care urmau să dea dovadă de responsabilitate și atitudine activă la folosirea cu bună-credință de drepturile și obligațiile sale procedurale. Or, admiterea spre examinare a unui recurs depus peste termenul legal prevăzut la art. 434 din Codul de procedură civilă, care este

unul de decădere, poate duce la încălcarea principiului securității raporturilor juridice garantat de art. 6 §1 din CtEDO.

95. Relevantă cazului, Completul de judecată reține hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în speța Ponomaryov contra Ucrainei din 03 aprilie 2008, definitivă din 29 septembrie 2008, potrivit căreia deși în speță nu era vorba despre desființarea unei hotărâri judecătorești definitive și irevocabile în urma admiterii unei căi extraordinare de atac în lumina unor circumstanțe nou descoperite, ci de redeschiderea unui proces prin repunerea în termenul de introducere a unei căi ordinare de atac, totuși, reînnoirea acestui termen pentru motive neconvingătoare, reprezintă o soluție care ar putea înfrânge principiul securității raporturilor juridice într-un mod similar cu o cale extraordinară de atac.

96. La acest aspect se reține și jurisprudența CtEDO în cauza Bodiu contra Republicii Moldova, cererea nr.7516/10, hotărârea din 18 iunie 2019, unde Curtea a notat că sistemele legale a diferitor state membre prevăd posibilitatea extinderii termenului limită, în cazul în care există motive valabile în acest sens. În același timp, dacă termenul limită pentru un recurs este extins după o perioadă considerabilă de timp și pentru motive care nu par să fie persuasive, această decizie poate încălca principiul securității raporturilor juridice. Curtea a recunoscut că este în primul rând la discreția instanțelor naționale să decidă în privința extinderii termenului limită pentru declararea unui recurs, însă această discreție nu este nelimitată. Instanțelor li se cere să aducă motive. Unul din motive poate fi, de exemplu, omisiunea autorităților de a informa părțile despre decizia adoptată în privința cauzelor acestora. Chiar atunci, totuși, posibilitatea extinderii nu poate fi nelimitată, din moment ce părțile trebuie să i-a măsuri în intervale rezonabile de timp pentru a afla despre progresul procedurilor judiciare despre care aceștia cunosc. În fiecare caz, instanțele naționale trebuie să verifice dacă motivele privind extinderea termenului limită pentru recurs poate să justifice ingerința în principiul res judicata, în special dacă legislația națională nu limitează discreția fie în ceea ce privește timpul sau motivele pentru extinderea termenului limită. Curtea a notat că H. în cererea sa de recurs nu a explicat ce l-a împiedicat să afle despre decizie mai devreme, sau mențiunea dacă a încercat să afle despre progresul procedurilor în apel inițiate de el. În aceste circumstanțe, Curtea a considerat că prin admiterea recursului lui H. după scurgerea unei perioade considerabile de timp și în absența vreunei explicații plauzibile de ce nu a făcut-o mai devreme, a adus la zero tot procesul judiciar, care s-a finalizat cu o decizie definitivă și executorie și astfel a constituit res judicata.

97. La fel, în cauzele Bacev contra fostei Republici Iugoslave a Macedoniei, Kemp contra Luxemburgului, Diaz Ochoa contra Spaniei, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reiterat că termenul fixat de legea internă este o restricție ce guvernează accesul la justiție.

98. În această consecvență, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră inadmisibilă cererea de recurs depusă de Victor Țurcan, împotriva deciziei din 05 aprilie 2023 a Curții de Apel Chișinău, din motiv că a fost depusă cu omiterea evidentă a termenului legal prevăzut la art. 434 din Codul de procedură civilă.

99. În conformitate cu art. 433 alin. (1) lit. b) și art. 440 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Consideră inadmisibilă cererea de recurs depusă de Victor Țurcan.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Gheorghe Stratulat

Oxana Parfeni